

Национальная академия наук Беларуси
Центр исследований белорусской культуры, языка и литературы
Белорусский государственный университет
Республиканский институт китаеведения имени Конфуция
Минский городской научно-педагогический центр «Тайген»

Научные чтения, посвященные Виктору Владимировичу Мартынову

Сборник научных трудов

Выпуск IV

В двух частях

Часть 1

Минск
РИВШ
2016

УДК 80(082)
ББК 81
НЗ4

Сборник основан в 2013 году

Рекомендовано
Советом Центра исследований белорусской культуры,
языка и литературы НАН Беларуси
(протокол № 10 от 1 декабря 2016 г.)

Редакционная коллегия :
доктор филологических наук профессор Г. А. Цыхун (отв. ред.);
доктор исторических наук С. П. Витязь (зам. отв. ред.);
доктор филологических наук профессор А. Н. Гордей;
доктор филологических наук профессор Е. Н. Руденко;
кандидат филологических наук Н. П. Антропов

НЗ4 **Научные** чтения, посвященные Виктору Владимировичу Мартынову : сб. науч. тр. Вып. IV. В 2 ч. Ч. 1 / редкол.: Г. А. Цыхун (отв. ред.), С. П. Витязь (зам. отв. ред.) [и др.]. – Минск : РИВШ, 2016. – 162 с.
ISBN 978-985-586-038-0.

Сборник научных трудов подготовлен по материалам IV Международной научной конференции «Научные чтения, посвященные Виктору Владимировичу Мартынову», проходившей в Минске 2 марта 2016 г. в Центре исследований белорусской культуры, языка и литературы Национальной академии наук Беларуси при участии Республиканского института китаеведения имени Конфуция Белорусского государственного университета. Представленные в сборнике научные статьи посвящены Заслуженному деятелю науки БССР, доктору филологических наук профессору В. В. Мартынову – ученому, внесшему значительный вклад в развитие славистики, сравнительно-исторического языкознания, формальной семантики, информатики, искусственного интеллекта, создателю Универсального семантического кода, автору более 20 книг и брошюр.

Предназначен для научных работников (филологов, историков, этнологов, специалистов в области информатики), аспирантов, магистрантов, студентов и всех интересующихся природой и историей языка.

УДК 80(082)
ББК 81

ISBN 978-985-586-037-3
ISBN 978-985-586-038-0 (Ч. 1)

© Оформление. ГУО «Республиканский институт высшей школы», 2016

8. *Макаров, В.В.* К проблеме дифференциации романских языков: Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.05 / В.В. Макаров. - Мн., 1972. – 514 с.
9. *Лотман, Ю.М.* О семиосфере / Ю.М. Лотман // Избр. статьи. В 3 т. – Таллинн: Александра, 1992–1993. Т. 1. С. 11–24.
10. *Цыхун, Г.А.* Типологические проблемы балканославянского языкового ареала / Г.А. Цыхун. Мн.: Наука и техника, 1981. – 230 с.
11. *Corominas, J.* Breve Diccionario Etimológico de la Lengua Castellana. 3-ra edición. Madrid: Gredos, 1996. – 627 p.
12. *Bruguera i Talleda J.* Diccionari Etimològic. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1996. – 1264 p.

*Дзярновіч А.І., кандыдат гістарычных навук
Інстытут гісторыі НАН Беларусі
(Мінск, Беларусь)*

**ДРУКАВАНЫ АСОБНІК СТАТУТА ВКЛ 1588 Г.
З ФОНДАЎ ЛАТВІЙСКОЙ НАЦЫЯНАЛЬнай БІБЛІЯТЭКІ:
КАДЫКАЛАГІЧНАЕ АПІСАННЕ
І ГІСТАРЫЧНА-ПРАВАВЫ КАНТЭКСТ**

У Рызе ў Латвійскай Нацыянальнай Бібліятэцы (ЛНБ) захоўваецца маладаследаваны асобнік Статута ВКЛ 1588 г., які можа прыадчыніць новыя старонкі прававой культуры нашага рэгіёну Еўропы. Асобнік Статута ВКЛ з ЛНБ ужо фігураваў ў спісах выданняў Статута. Літоўскі даследчык Вітаўтас Раўдзялюнас у 1966 г. уключыў гэты асобнік у рээстр выданняў Статута пад № 16¹. Падобная бібліяграфічная інфармацыя была пададзена беларускім даследчыкам Георгіем Галенчанкам у спісе захаваных у бібліятэках выданняў пад № 17². Ужо ў красавіку 2013 г. на IX Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў “Статут Вялікага Княства Літоўскага ў гісторыі культуры Беларусі” даследчыкам ЛНБ Янай Дрэйманэ быў агучаны даклад “Загадкавы экзэмпляр першага выдання Статута Вялікага княства Літоўскага 1588 г. у Нацыянальнай бібліятэцы Латвіі”. Пад “загадкавасцю” тут мелася на ўвазе невядомасць паходжання названага асобніка, а таксама малая ступень яго апісання ў спецыялізаванай літаратуры. Але ўжо ў апублікаваных матэрыялах Чытанняў інфармацыя па дакладу адсутнічала, але ў каляровай уклейцы былі змешчаны фотаздымкі 5 аркушаў выдання: аркуш 1 тэксту Статута; тры аркушы Рээстра (у тым ліку арк. 1 рукапіснага Рээстра); арк. 1

¹Raudeliūnas V. Pirmieji Lietuvos Statuto leidimai (1588–1600) // Rusų knygos spausdinimo pradžia ir Lietuva. – Vilnius: Mintis, 1966. – P. 151, Nr. 16.

²Галенчанка Г.Я. Статут у бібліятэках і архіўных зборах // Статут Вялікага княства Літоўскага 1588: Тэксты. Даведнік. Каментарыі. – Мінск: БСЭ, 1989. – С. 531.

Трыбунала¹. Першае ж разгорнутае апісанне асобніка зрабіў расійска-польскі філолаг Уладзімір Мякішаў, які даследаваў як мову Статута², так і вывучаў ўсе захаваныя асобнікі Статута³. Менавіта з рыжскага асобніка У. Мякішаў распачаў пад № 1 апісанне асобнікаў Статута ў еўрапейскіх бібліятэках і кнігасховішчах. Даследчык зрабіў базавае кадыкалагічнае апісанне і падаў сваё прачытанне запісаў і паметаў на выданні⁴.

Друкаваны асобнік Статута ВКЛ 1588 г. належыць да 1-га выдання (1588 г.) і захоўваецца ў Латвійскай Нацыянальнай Бібліятэцы, дзе мае бібліятэчны шыфр R K3S/273. Гэты асобнік уяўляе сабой канвалют і складаецца з уласна з Статуту ВКЛ (1588) і Трыбуналу ВКЛ (1586).

Кніжны блок рэстаўраваны: падклееныя старонкі і абрэзаны. На сёння памер старонак: 18 x 26 см; таўшчыня блоку разам з пераплётам 5 см; памеры пераплёту: 18,5 x 27 см.

Пераплёт скураны, абклеены паперай. На форзацы [0I] запіс алоўкам: “Statut Welikoho Kniazestwa | Litowskoho. Wilno, w drukarn | Mamoniczów, 1586. | 1588 ? | (в 3-й ред)”. На іншым аркушы форзаца [0II] уверсе справа памета хімічным алоўкам: “1862 / 55 / 2–6” (апошняя лічба праўленая з 7). Магчыма, гэта датыроўка і шыфр, пад якім раней значылася кніга⁵. Ніжэй злева памета простым алоўкам: “zofobny – нибудь / ... -- ... / ...”

Асобнік мае дэфекты – адсутнічае тытульны аркуш і дадаткі пачатку кнігі: двух каралеўскіх прывілеяў; прысвячэння Львом Сапегам Статута каралю і вялікаму князю Жыгімонту III; герба Льва Сапегі і панегірыка Андрэя Рымшы гэтаму гербу; звароту Льва Сапегі да ўсіх станаў ВКЛ (арк. 1–8 поўнага экзэмпляра). Таксама адсутнічае частка аркушаў Рээстру Статута (арк. 9–15 поўнага экзэмпляра). Страчаныя аркушы Рээстра былі заменены пазнейшымі рукапіснымі ўстаўкамі.

Структура Рээстра:

1) Арк. [1] – [6] – рукапісная частка Рээстра. Першая старонка Рээстру вырашана ў традыцыях тытульнага аркуша рукапіснай кнігі: з каляровай верхняй застаўкай-вензелем (карычневы атрамант, чырвоныя і зялёныя дэкаратыўныя элементы).

Тэкст у застаўцы (кожнае слова ў сваім авале): “Статут Великаг(о) Кнаества Литов(ского) року #а/хмд” (1644). У кірылічнай даце “а” напісана ў адным вензелі з папярэднім словам: року #а). Правей алоўкам (у верхнім правым куце) пазначана: “1644”. Магчыма, гэта дата напісання Рээстра.

2) Арк. [7] – [10] – друкаваныя аркушы Рээстра. У друкаванай частцы Рээстра побач з кірылічнай нумарацыяй артыкулаў нумарацыя

¹ Матэрыялы IX Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў “Статут Вялікага Княства Літоўскага ў гісторыі культуры Беларусі”. – Мінск, 18–19 красавіка 2013 г. – Мінск, 2013. – Каляровая ўклейка паміж сс. 134–135.

² Мякишев В. Язык Литовского Статута 1588 г. – Kraków: Lexis, 2008.

³ Мякишев В. Кириллические издания Литовского Статута 1588 г. – Kraków: Lexis, 2014.

⁴ Мякишев В. Кириллические издания... С. 222–224.

⁵ Мякишев В. Кириллические издания... С. 222.

прадубляваная таксама рукапісна атрамантам. На арк. [7адв.]–[8], [10адв.] з’яўляецца таксама нумарацыя арабская (дадаткова).

3) Арк. [11] – рукапісны, устаўлены. Іншы, адрозны ад асноўнага, почырк.

4) Арк. [12] – [14] – друкаваныя аркушы Рээстра. Патроеная сістэма нумарацыі артыкулаў: друкаваная кірылічная, рукапісная кірылічная, рукапісная арабская. Нумарацыя дубляваная ў раздзелах 3, 4 (ад арт. 64 – зноў патроеная нумарацыя), 14.

Асноўны *тэкст Статута* перададзены цалкам. У самім тэксце Статута кірылічная нумарацыя артыкулаў таксама прадубляваная арабскімі лічбамі. Тым жа почыркам (карычневым атрамантам) зроблены маргіналіі па-польску. Маюцца таксама маргіналіі, выкананыя іншым почыркам кірыліцай.

На пачатку тэксту Статута (пасля Рээстру) пад асноўным тэкстам на с. 1–30 (з пропускам с. 20–21) зроблены запіс чорным чарнілам (па аднаму радку на кожнай старонцы)¹ (Іл. 1):

“1726 году м(е)с(е)ца июла 15го днѧ // За вѣдомомъ Его М(и)л(о)сти П(а)на Полковника Переяславскаго² // Стефана Семеновича Афендика³ // І Баришполскои сотнѣ⁴ старшины П(а)на Алеѣсандра Жиѧна¹ // На тот часъ

¹ Тэкст публікуецца паводле наступных правілаў: вынасныя літары перадаюцца ў радку курсівам; канец старонкі перадаецца двума касымі рыскамі. Цітлы пры публікацыі не перадаюцца.

² Пераяслаўскі полк – адміністрацыйна-тэрытарыяльная і вайсковая адзінка Гетманшчыны пад уладай гетмана Войска Запарожскага ў XVII–XVIII стст. (ад 1654 г. пад пратэктаратам маскоўскага цара). Полк узнік не пазней 1625 г. на тэрыторыі Пераяслаўскага староства як полк рээстравых казакаў Рэчы Паспалітай. Палкавы цэнтр – горад Пераяслаў (сёння Пераяслаў-Хмяльніцкі Кіеўскай вобл.). Паводле рэвізіі 1723 г. складаўся з 17-ці соцень, якія налічвалі 2188 пяхоты і 4512 кавалерыі. У 1782 г. поўк быў расфарміраваны, а яго тэрыторыя ўвайшла ў склад уездаў Кіеўскага намесніцтва Расійскай імперыі (гл.: [Рэестр Війска Запорозькаго 1649 року. – Київ: Наукова думка, 1995; Кривошея В.В. Генеалогія українського козацтва: Переяславський полк. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2004; Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій та адміністрація Війска Запорозькаго у 1648–1782 рр. Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2007. С. 78–80]).

³ Стэфан Афендзік – наказны палкоўнік Пераяслаўскі ў 1724–1726 гг.; у 1719–1752 гг. – сотнік Барыспольскі [Личный состав малороссийской козацкой старшины в 1725 году // Киевская старина. – 1904. – № 7–8. – С. 15–16; Кривошея В. Українська козацька старшина. – Ч. 1. Реестр урядників гетьманської адміністрації. – Вид. 2-ге, доповнене, уточнене і виправлене. – Київ: Стило, 2005. – С. 162–164; Заруба В.М. Адміністративно-територіальний устрій... – С. 119].

⁴ Барыспольская (Барышпольская) сотня ў складзе Пераяслаўскага палка юрыдычна аформлена Збораўскаю дамоваю 1649 г. паміж каралём Янам Казімірам і Войскам Запарожскім у асобе гетмана Багдана Хмяльніцкага, а таксама Рээстрам ад 16 кастрычніка 1649 г. Па 1752 г. уваходзіла ў склад Пераяслаўскага палка. У 1752 г. гетман Кірыла Разумоўскі ў ходзе адміністрацыйнай рэформы Левабярэжнай Украіны падпарадкаваў сотню Кіеўскаму палку. Разам з ім як адміністрацыйная адзінка была ліквідавана ў 1782 г., а тэрыторыя падзелена паміж Кіеўскім і Асцёрскім павятамі (уездамі) Кіеўскага намесніцтва. Найбольш вядомыя старшыні сотні належалі да роду

сотникомъ будучим, і Атамана Баришполск(ого) // Іакима Кузменка², воита Марка Куста³ // І в(се) пред кому будетъ надлежать битъ с градоначал // свѣдомо буди, понеже імѣть сотнаѣ Баришполскаѣ // контратъ на заграниче з чернцѣми печерскими // Которое право вписано в Переѣсловскои Рату//ши в книги ѣкое потвержено // За Мазепи⁴ Гетмана в году 1692 // особами Гиералними⁵ Василиемъ Кочубеемъ⁶, писаремъ Андрѣемъ Гамалѣею, Іваномъ Ломиковскимъ, асаулами // Такъже полковникомъ Переѣсловскимъ Іваномъ Лисенкомъ // І пред значними войсковимъ товариствомъ Григориємъ // Карповичемъ, Констатиємъ Солониною, Стефаномъ Греча(ным) // ѣковомъ Жураковскимъ, Алеѣемъ Туранскимъ // І Василемъ Гуманскимъ⁷, которіе своими руками // закрепили и печатми ствѣрдили, и ѡний саміи ориинал⁸ // мѣть бити на ратуши Бариш // в сохраненіи // Старшина городоваѣ единый поединому // сходѣчи значалу извѣствовалби о такомъ контрактѣ // і своею рукою отдалби под значнимъ свѣдоцствомъ // о которомъ то заграничи в сію книгу уложили // Трофимъ Вакуловичъ⁹ товаришъ значковий // жител Баришполскый // Іосифъ Дадзѣнскій¹⁰ писар сотнѣ Баришполско(и) //”. Такім чынам, прыведзены вышэй запіс зрабіў пісар Барыспольскай сотні Іосіф Дадзінскі¹¹.

Афендзікаў. Соценны цэнт – мястэчка Барысполь (цяпер – раённы цэнтр Кіеўскай вобл.).

¹ Аляксандр Жыян – наказны сотнік Барыспальскі ў перыяд выканання дзейным сотнікам Стэфанам Афендзікам абавязкаў наказнога палкоўніка Пераяслаўскага (Личный состав малороссийской козацкой старшины в 1725 г. ... С. 16).

² Якім Кузменка прыгадваецца ў Рэестры 1725 г. як “атаманъ Городовій” (Личный состав малороссийской козацкой старшины в 1725 г. ... С. 16).

³ Ураднікі Барыспольскай сотні прыгадваюцца ў спісе казакаў, якія 17 лютага 1732 г. склалі прысягу на вернасць расійскай імператрыцы Ганне Іаанаўне: Расійскі дзяржаўны гістарычны архіў (РГАДА). Ф. 248, воп. 104, спр. 8250; Мякишев В. Кириллические издания... С. 222.

⁴ Іван Мазепа (1637–1709) – гетман Войска Запарожскага Левабярэжнай (з 1687), а 1704 г. усёй Падняпроўскай Украіны.

⁵ Так у тэксце. Магчыма, мелася на ўвазе: “Генеральнымі”.

⁶ Васіль Качубей (1640–1708) – генеральны пісар (1687–1699) і генеральны суддзя (1699–1708) Войска Запарожскага.

⁷ Асобы з найбліжэйшага атачэння гетмана Мазепы фігуруюць у спісах ураднікаў адміністрацыі Гетманшчыны: Павленко С. Оточення гетьмана Мазепы: соратники та прибічники. К.: КМ Академія, 2004. С. 554–555; Мякишев В. Кириллические издания... С. 223.

⁸ Маецца на ўвазе: “ори(г)инал”.

⁹ Трафім Вакуловіч – значковы таварыш (ганаровае званне) Пераяслаўскага палка (1726–1732): Кривошея В.В., Кривошея І.І., Кривошея О.В. Неурядова старшина Гетьманщини. К.: Стило, 2009. С. 57; Мякишев В. Кириллические издания... С. 223.

¹⁰ У 1725 г. Іосіф Дадзінскі фігураваў як пісар Другой палкавой сотні Нежынскага палка: Личный состав малороссийской козацкой старшины в 1725 г. ... С. 16.

¹¹ Літара “ѣ” перадаецца паводле ўкраінскай традыцыі праз “і”. У XVIII ст. вядомы нашчадкі (ці сваякі) Іосіфа Дадзінскага, прозвішча якіх ва ўкраінскай літаратуры замацаванае менавіта ў такой форме: Кривошея В.В., Кривошея І.І., Кривошея О.В. Неурядова старшина Гетьманщини... С. 101.

На с. 39 на заканчэнні друкаванага рэестру змешчаны тут калафон (у выглядзе трохкутніка) абрамляюць два запісы: “Конец Реестра”; “Koniec Reiestru Statuta”.

Тэкст Статута заканчваецца на двух аркушах спісам выяўленых памылак друку: “омыльки которыи травилисѧ въ друкѹ”. У адпаведнасці з гэтым спісам у друкаваным тэксце ўсе памылкі былі выпраўлены запісамі чарнілам¹. Апроч таго, па ўсяму тэксту Статута на палях кнігі маюцца паметы, выкананыя кірылічным скорapisам і па-польску.

На адвароце апошняга аркуша ніжэй спісу памылак маецца запіс (у ніжняй траціне аркуша): “Року аѣхми (1648) м(е)с(е)ца марта к̄ (20)² днѧ / точылась справа моѧ с Коробомъ / мещаниномъ места Его Коро/левское Милости Мозырского. /” Ніжэй з водступам управа іншым (святлейшы) атрамантам і іншым (больш тоўсты пяром) прадублявана: “Року аѣхми / м(есе)ца марта к̄ (20) днѧ / точылась справа моѧ / с Коробомъ мещанином / мозырскимъ. /”

Як ужо адзначалася, рыжскі асобнік уяўляе сабой канвалют – да кнігі Статута прымацаванае выданне Трыбуналу ВКЛ, апублікаванага ў 1586 г. (Іл. 2). Падобная практыка сумеснага захоўвання гэтых двух прававых дакументаў была ўласцівай для ВКЛ у XVII–XVIII стст.³

На аркушы перад форзацам (ніжня дошка пераплёту) маюцца кірылічныя надпісы. Уверсе старонкі: “Раздѣла 9 артикулу 26 № раздѣленому / имѣнью нѣ м[аеть] давности.” Ніжэй, у верхняй палове аркуша: “Раздѣ:(ла) 5 ар(тикулу): 10: разд⁴ / Раздѣла 4 ар:(тикулу) 65 у верху позву ничего при/вносит не позволено.”

Раздзел 9 мае назву «О подкоморых в поветех и о правах земельных, о границах и о межах», а артыкул 26 у ім адпаведна: “О именье нероздельное межы братьею або близкими». Артыкул 10 Раздзела 5 “О праве посагу и о вене” рэгламентуе сямейна-спадчыныя адносіны: «Хто бы з двема або трема жонами дети мель». У Раздзеле 4 «О судьях и о судех» артыкул 65 прысвечаны працэдуры позы ў суд. Як бачым, цікавасць карыстальнікаў Статута найбольш прыцягвалі справы зямельныя і спадчыныя справы, а таксама працэдурныя пытанні судовых працэсаў.

Заканчваючы кадыкалагічнае апісанне гэтага кніжнага помніка, трэба некалькі словаў сказаць і пра тыя гістарычна-юрыдычныя высновы, якія можна зрабіць, зыходзячы з вывучэння рыжскага асобніка Статута 1588 г.

Украінскія гісторыкі і гісторыкі права ўжо адзначалі, што нават пасля Люблінскай уніі 1569 г. ва ўкраінскіх ваяводствах, інкарпараваных у склад Кароны Польскай, дзейным засталася права ВКЛ. Статут ВКЛ 1588 г., пераважна ў польскамоўнай рэдакцыі 1614 г., быў галоўным пісьмовым

¹ Мякишев В. Кириллические издания... С. 224.

² Паводле Мякішава (Мякишев В. Кириллические издания... С. 224): “марта 16”.

³ Гісторыя беларускай кнігі. Т. 1. Нікалаеў М.В. Кніжная культура Вялікага Княства Літоўскага. Мінск: БелЭн, 2009. С. 154.

⁴ Перакрэслена ў тэксце.

зводам дзейнага права ва Украіне да 1840 г.¹ (да поўнай адмены яго дзеяння расійскай адміністрацыяй). Ва ўкраінскіх ваяводствах гэты Статут атрымаў назву Валынскага і разам з іншымі крыніцамі заставаўся нязменнай юрыдычнай базаю мясцовага права². Рыжскі асобнік Статута 1588 г. ілюструе, напрыклад, што ў 1648 г. ён мог выкарыстоўвацца ў якасці прававой нормы ў судовым працэсе ўладальніка асобніка з мазырскім мешчанінам Корабам.

Якім чынам гэты асобнік Статута трапіў у рыжскія зборы, на дадзены момант дакладна вызначыць не ўяўляецца магчымым. Але рыжскі асобнік Статута 1588 г. сведчыць, што гэты кодэкс працягваў функцыянаваць на Левабярэжнай Украіне і ў другой палове XVII – XVIII стст., калі паводле Пераяслаўскай дамовы (рады) 1654 г. Войска Запарожскае прыняла пратэктарат Расійскай дзяржавы. Прынамсі, Статут функцыянаваў у асяроддзі казацкай старшыны, пра што кажуць уладальніцкія запісы і маргіналіі.

*Дучыц Л.У., кандыдат гістарычных навук
Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры
НАН Беларусі (Мінск, Беларусь)*

ДА ПЫТАННЯ АБ ГАЙНЕНСКІХ “РАДАВІТЫХ ЛІТОЎЦАХ”

Вялікі князь літоўскі Ягайла 22 лютага 1387 г. выдаў дэкрэт, дзе гаварылася аб прымусовым хрышчэнні ў каталіцтва ўсіх “прыродных літоўцаў абодвух палоў” і аб узвядзенні касцёлаў у Вілкаміры, Майшаголе, Немчанах, Медніках, Крэве, Абольцах і Гайне [63, с. 177; 11, с. 153; 88, s. 75; 78, s. 147–158]. На латыні гэта гучала так: “Fundat insuper septem parochiales ecclesias in locis opportunis et necessaries, videlicet in Volkomaria, Miszohola, Nyemczani, Myedniki, Krewa, Obolcze et Hayna; item praebendam Sancti Martini in castro Vilnensi altiori; et tam ecclesiis parochialibus praedictis, quam praebendae Sacti Martini bona dotalia inscribit et...”[72, s. 469]. Далей, у перакладзе Ю. Туронка ва ўказе гаварылася: “... Жадаючы ў краях нашых літоўскіх і рускіх таксама веру каталіцкую памножыць са згоды і дазволу братаў нашых наймілейшых, князеў і ўсёй шляхты зямлі літоўскай, пастанавілі мы, загадалі і нават пакляліся, заручыліся мы і пры краненні сьвятых таямніц прысягнулі, усіх радавітых літоўцаў абоіх палоў, усялякага стану, паклікання і ступені, што жывуць у дзяржавах нашых літоўскіх і рускіх, да каталіцкай веры і паслушэнства сьвятому рымскаму касцёлу схіліць, уцягнуць, заклікаць і нават зьнявольіць да якога вызнання яны не належалі...”. Абавязак прыняцця хросту ў лацінскім абрадзе

¹ Шекера И. М. Литовские Статуты и правовое положение крестьян Украины в XVI в. // Первый Литовский Статут 1529 г. – Вильнюс: Мин-во высш. и вред. спец. образования Лит ССР, 1982. – С. 113.

² Москвич Л. Г. Литовские Статуты в украинской советской историографии // *там же* – С. 137.

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 1. ТЕОРИЯ ЯЗЫКА, ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ СИСТЕМЫ	3
Аскари А.С. К вопросу о процессуальности звуко-символизма	4
Витязь С.П., Григянец Р.Б., Лаужель Г.О. Интегрированная база данных в области историко-культурного наследия Беларуси	9
Лысенко Ф.П. К проблеме соответствия внутренней терминологии автоматизированной информационной системы и терминологии описания музейных коллекций	13
Романовская Е.В. Фасцинация как семантическая категория	16
 СЕКЦИЯ 2. ИНДОЕВРОПЕИСТИКА, ЭТНОЛОГИЯ	26
Вяргей В.С. Культурныя трансфармацыі ў Прыпяцкім Палессі ў першай палове і сярэдзіне 1 тысячагоддзя н.э.	27
Грищенко Н.М. Об ареальном статусе каталанского языка на территории <i>romania continua</i>	39
Дзярновіч А.І. Друкаваны асобнік статута ВКЛ 1588 г. з фондаў Латвійскай нацыянальнай бібліятэка: кадыкалагічнае апісанне і гістарычна-прававы кантэкст	44
Дучыц Л.У. Да пытання аб гайненскіх “радавітых літоўцах”	49
Козлова Р. М. Античные <i>σάλοι</i> , <i>ασαῖοι</i> (Этнолингвистический комментарий) ...	64
Кулаков В.И. <i>Corjeiten</i> / Путилово: данные раскопок О. Тишлера (1884, 1885 гг.)	77
Рассадин С.Е. Воишелкъ – <i>vaišvilkas</i> , «питающий волков»	85
Романовская А.А. Античный символ как элемент кода культуры	92
 СЕКЦИЯ 3. СЛАВИСТИКА	100
Ванкевич О.Г. Коррелятивные лексико-семантические поля «погода» и «надвор’е»: особенности состава и структуры	101
Громко Т.В. Особенности семантики географической лексики в центральноукраинских диалектах	108
Ефименко И.В. К этимологии восточнославянских судостроительных терминов	112
Иваненко А.В. Славянские древности. бадняк	115

Илиади А.И. О некоторых иранских элементах в славянской мифологической лексике (этимологические заметки)	123
Шульгач В.П. О производных с суффиксом *-ьda в славянской апеллятивной и проприальной лексике	129
СЕКЦИЯ 4. БЕЛОРУСИСТИКА	135
Лапцёнак А.М. Значэнне і адценне значэння ў тлумачальным слоўніку	136
Маракуліна Т.М. Функцыянальна-стылістычна афарбаваная лексіка ў тлумачальным слоўніку беларускай мовы: словы з паметай “кніжнае”	145
Сянкевіч Н.М. Роля канкарданса ў анамастычных даследаваннях беларускай мастацкай літаратуры	155

Научное издание

**НАУЧНЫЕ ЧТЕНИЯ, ПОСВЯЩЕННЫЕ
ВИКТОРУ ВЛАДИМИРОВИЧУ МАРТЫНОВУ**

Сборник научных трудов

Выпуск IV

В двух частях
Часть 1

В авторской редакции

Компьютерная верстка *В. В. Климович*

Подписано в печать 02.12.2016. Формат 60×84/16

Бумага офсетная. Ризография.

Усл. печ. л. 9,4. Уч.-изд. л. 11,1. Тираж 100 экз. Заказ 100.

Издатель и полиграфическое исполнение
государственное учреждение образования
«Республиканский институт высшей школы».
Свидетельство о государственной регистрации издателя,
изготовителя, распространителя печатных изданий
№ 1/174 от 12.02.2014.
Ул. Московская, 15, 220007, г. Минск.